

НАДА ЖИВКОВИЋ

ПРИКАЗ VII КОНФЕРЕНЦИЈЕ О КУЛТУРНОМ НАСЛЕЂУ И ЗБОРНИКА РАДОВА: *КУЛТУРНИ ПРЕДЕО*

Једна у низу манифестација поводом прославе педесетогодишњице оснивања и рада Завода за заштиту споменика културе града Београда била је и конференција под називом *Очување традиционалног наслеђа – сиварно и мојуће*, која је одржана 10. новембра 2016. године. Тадашња директорка Завода мр Милица Грозданић иницирала је ову конференцију с намером да буде прва у низу годишњих скупова на којима ће се разматрати актуелне теме из области заштите културног наслеђа. У раду ове конференције и наредних шест, које су обрађивале различите теме, учествовали су еминентни научни радници, признати стручњаци у области заштите културног наслеђа, професори, представници републичке и градске управе и цивилног сектора.

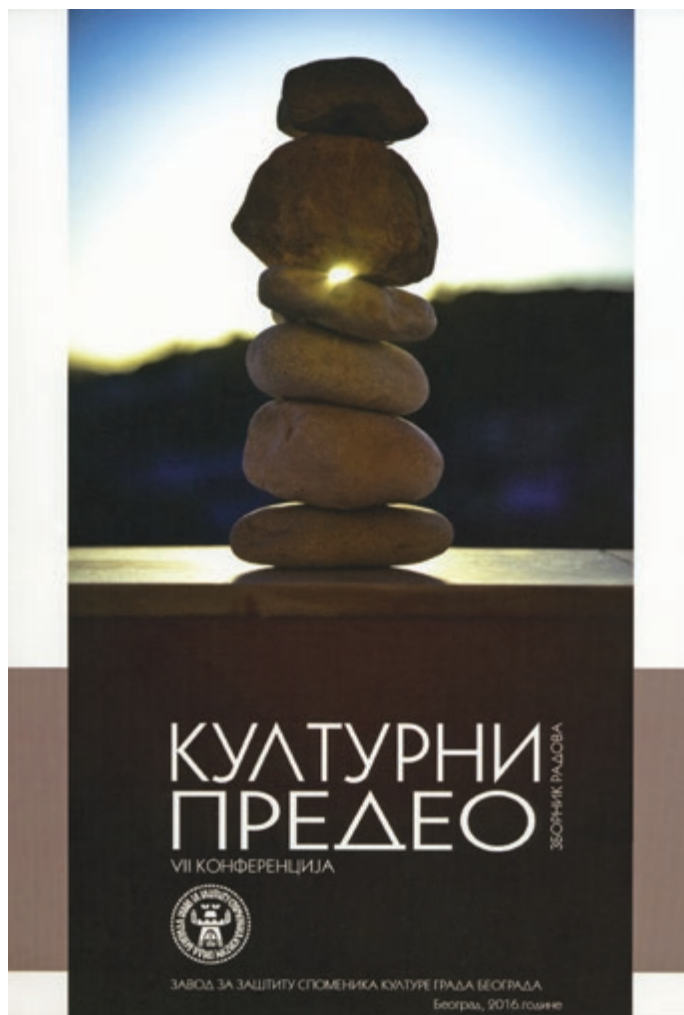
Разноликост и актуелност тема, као и квалитет предавања на овим скуповима, високо су оценили научна, стручна и шира јавност.

Сваку конференцију је пратио зборник радова у штампаној или дигиталној форми.

Последња конференција, седма по реду, одржана је 16. новембра 2016. године. Тема је била *Културни предео*. У позиву за Конференцију и уводу уредника Зборника стоји:

Глобално прихваћен и институционализован интегрални конзервативски приступ, у ширем контексту нераздвојан семен одрживог развоја, ставио је културни предео у жижу интересовања стручне јавности.

Поједини представници европске културне елите дуго су са подозрењем гледали на принцип интегралног приступа заштити, односно прихватања културног предела као врше наслеђа, смањивајући та селекцијом за којом посежу земље које немају такозвано класично наслеђе.

Међутиим, доктрина одрживој развоја, у својој антиројоцентричности усмерена, пре свега, на добробити човека, подразумева бригу о његовом свеукупном окружењу. Човек зависи од природе и здравих екосистема једнако као од квалитетних социјалних релација и њихових продуката. То значи да културни предео, који према Европској конвенцији о пределу означава 'одређено подручје, онако како га виде људи, чије су карактеристике резултат међусобној деловања природних и/или људских фактора', јесте 'кључни елемент квалитета индивидуалној и друштвеној благостања, а његова заштита и планирање права и одговорности свих'.

У времену транзицијске ситуације културни предео је у стању сталној ризику од неодоварајуће, неконтролисаних урбанизације, дерурализације и неравномерних демографских кретања. Циљ Конференције је да укаже на опасности и допринесе прихватању културног предела као квалитетно прихватљивој модела за решавање проблема заштите како материјалној,

и тако и нематеријалној културној наслеђа, и сходно томе да се у пракси прихвата као глобални, а не као збир појединачних ресурса. Истовремено, намера је да се укаже на неопходности прихватања термина у области законских прописа у сврхе целивности и адекватности односа према овој врсти наслеђа.

У свечаном делу Конференције присутне је поздравила директорка Завода Нела Мићовић. Конференцију је отворила заменица председника Скупштине града Андреа Радуловић. Уводно предавање је одржала доц. др Драгана Ђоровић са Шумарског факултета у Београду.

Радни део Конференције подељен је у четири тематске целине: *Културни предео – заштита културној наслеђа и природној окружења, Културни предео – нематеријалне вредности, Културни предео – управљање развојем, Културни предео – правна регулатива и имплементација.*

Модератор прве тематске целине др Марко Поповић, најављујући Александру Дабижић и њен рад *Гардош – културни предео Београда и Дунавској слива*, осврнуо се на досадашње поимање појма културни предео и његовог значаја за правилно сагледавање заштите укупног наслеђа.

Александра Дабижић је истакла да Гардош као својеврстан пандан Београдској тврђави са старим језгром Београда, Косанчићевим венцем, у просторном и историјском погледу поседује своје особености, али да су обе тврђаве и језгра Земуна и Београда са становишта културно-историјских вредности, захваљујући сачуваним материјалним остацима, сведочанства периода ратова и мира, разарања и грађења, те да представљају део културног предела престоничког Београда, а самим тим и Дунавског слива и предела.

Рад Неде Кнежевић (*Препознавање – Музеј '25. мај'*) имао је за циљ да (пре)позна вредности Музеја „25. мај“ као једног од три објекта комплекса Музеја историје Југославије и да их заједно с додатим вредностима учини видљивим.

Рад *Бебића Лука – живи етно-музеј*, аутора Ксеније Стевановић и Тихомира Дражића, поред приказа стања, вредности и потенцијала третираног простора, отворио је низ проблема и назначио могућа решења за његов будући опстанак. У даљем раду Конференције Ксенија Стевановић, која је рад и изложила, надахнуто је говорила о својим искуствима те стручним и етичким дилемама које се намећу приликом одабира приступа и могућности за очување овог фонда у целини.

У другој сесији, коју је водио проф. Иван Рашковић, велико интересовање присутних изазвао је рад

Иване Лукић *Улога концепција 'звучног пејзажа' у осмишљавању естетског квалитета културног предела*. У раду ауторка наводи да се савремени естетски принцип мултичулности заснива на стварању естетски задовољавајућег културног предела, односно избалансираних естетског доживљаја који подразумева садејство мултисензорних активности и искустава, за разлику од честих визија урбаних планера базираних углавном на задовољавању само чула вида. Постојање различитих чулних сектора окружења, међу којима и звучног, тј. звучног пејзажа, омогућава не само да град функционише ефикасније већ увећава и опште симболе, значења и меморију. Посебан акценат био је на тенденцији присутној у иностраним научним и стручним круговима који сматрају да контрола буке и акустички дизајн треба да буду извор креативности за стварање интересантних и естетски квалитетних звучних окружења као интегралног дела креације културног предела, те да представљају изазов савременом планирању, који треба да буде и раз-

вој методологије анализа оваквих окружења и имплементација њихових резултата у регулативу.

Небојша Фотирић, Бојана Јерковић и Игор Рајковић су аутори рада чији је основни циљ да истражи потенцијале архитектуре туристичких објеката за формирање естетског искуства окружења у односу на савремене пројектантске принципе и методологије. Метод истраживања је анализа методологије наставе на предмету *Рекреативни садржаји – савремени пројектантски аспекти*, на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, и то на студији случаја екстензије Хотела „Бабе“ на планини Космај. Методологија наставе и студентски пројектантски концепти истражују се у домену савремених архитектонских реакција на контекст културног предела и интерпретацију традиционалне српске архитектуре, што јесте Хотел „Бабе“.

Ауторски тим – Игор Рајковић, Ана Зорић, Небојша Фотирић – представио је рад *Слободно време и културни предео – пројектантски потенцијали*

(ре)креације највиших простора на примеру Тоичи-дерске леиње позорнице.

Анализирањем локације Топчидерске летње позорнице као јединственог културног наслеђа, ослањајући се с једне стране на теоретска тумачења простора оваквих карактеристика, а са друге стране на истраживање кроз пројекат, проблематизују се ставови и однос према културним пределима у условима данашњице.

Проф. др Марија Маруна била је модератор треће тематске целине.

Маргинализација руралних културних предела Србије и могућности њихове одрживе регенерације применом добре праксе из Европе тема су рада Нинослава Ђирића и Ане Станојевић. Они су истакли да је маргинализација руралних културних предела у Србији снажно изражена и да овим подручјима прети опасност од потпуног уништења. За предмет истраживања узето је рурално подручје Гостуша, као заштићено културно добро Србије, и село које је у категорији најслабије развијених.

Исти ауторски тим представио је и рад *Виногради и винарије јужној винској региону Србије као утицајни елементи културних предела и њихов значај*, у којем су истакнуте вредности истраживаних винарија „Малча“, „Прокупац“, „Топлички виногради“ и њихов потенцијал за формирање културног предела.

Александра Угриновић је говорила о заштитним конструкцијама у функцији презентације остатака античког наслеђа, односно резултатима анализе вредности и мана примењених заштитних конструкција и шетних стаза на античким локалитетима у домаћој и европској пракси заштите.

Др Марина Павловић је најавила радове у четвртој, последњој целини.

Рад Соње Костић потенцира трансдисциплинарност као приступ који подразумева идентификацију вредности предела и израду документације у функцији мера које ће се предузимати приликом заштите предеоних вредности у стратешким планским документима Београда.

Марија Каличанин Крстић и Марко Грковић су представили *Археолошко наслеђе у склопу Европске конвенције о пределу* и истакли да Конвенција у државама потписницама омогућава боље сагледавање намене и презентације археолошких налазишта и локалитета од многих служби Републике Србије, што је предуслов за планско укључивање археолошког наслеђа у различите програме.

Сваки од изложених радова на крају тематских целина пратила је дискусија. Модератори су својим великим знањем, искуством и ауторитетом допринели

како артикулацији појединих тематских целина тако и укупном квалитету овог скупа.

Свим учесницима и гостима је подељен Зборник радова. Зборник је штампан у боји, има 152 стране и, поред радова, садржи листу аутора са афилијацијом. Уредник Зборника је Нада Живковић, а технички уредник Јасна Цветић.

На крају, ауторка овог приказа је истакла да комплексне теме као што је културни предео никад не могу и не треба да буду сагледане и обрађене до краја, односно да овакви скупови, поред преношења знања и сазнања, треба пре свега да подстичу нова истраживања, али и да покушају да допринесу њиховој примени у свакодневној пракси. Ауторка је изнела следеће предлоге закључака, који су касније усвојени:

- Културни предео као појам, упркос међународним конвенцијама и препорукама, није довољно заживео ни у теорији, а ни у пракси;
- Човек зависи од природе и здравих екосистема једнако као од квалитетних социјалних релација и њихових продуката, што намеће прихватање појма културни предео у његовој свеукупности;
- Неопходно је укључивање појма културног предела у правну регулативу која се, пре свега, односи на области заштите културног наслеђа и планирања;
- Неопходно је да приликом креирања културне политике и израде културне стратегије, а на основу претходно донете правне регулативе, културни предео буде полазиште и исход за очување културно-историјског, природног и духовног наслеђа.

Завод за заштиту споменика културе града Београда је посебно захвалио Секретаријату за културу и Скупштини Града Београда, јер без њиховог разумевања и новчане подршке реализација ове конференције, као и свих претходних скупова, не би била могућа.

Такође, ни овог пута није пропуштена прилика да се изрази захвалност свим члановима научностручног и организационог одбора, рецензентима, уредницима и учесницима.

Нада Н. Живковић,

дипл. етнолог

Завод за заштиту споменика културе града Београда
nada.zivkovic@beogradskonasledje.rs